

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

20 ינו 2021

32867-11- ,8965-10-20

20

פס"ד בערעור שעניינו התמודדות בית המשפט בתופעת סרבנות

קשר

1. סגן הנשיא שאול שוחט - אב"ד
2. עינת רביד
3. נפתלי שילה

השופטים

פלונית

המערערת

- נגד -

פלוני

ע"י עו"ד קטי טל

המשיב

פסק דין

השופט נפתלי שילה:

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

לפנינו ערעורים על פסקי דין של בית המשפט לענייני משפחה (כב' השופט ארז שני) מיום 29.9.20 ומיום 2.11.20 (י"ס 51474-09-20 ותלה"מ 41399-10-20) שבמסגרתם מונה אפוטרופוס לדין לבנם הקטין של הצדדים, מונה "מרכז מפגשים" על מנת לפעול לחידוש הקשר בין המשיב לבנם של הצדדים ונקבע שביהמ"ש ישמע את הבן.

א. רקע עובדתי

1. הצדדים נשאו זל"ז בשנת 2003 וביום 23.6.07 נולד להם הבן א' (להלן גם: הקטין).

2. בשנת 2015 התנהלו הליכים משפטיים בין הצדדים ובמסגרתם נכרת בשנת 2016 הסכם לפיו המשמורת על הקטין תהיה בידי המערערת (להלן גם: האם) ונקבעו זמני שהות למשיב (להלן גם: האב) עם הקטין. במסגרת ההליך, הוגשה חו"ד של ד"ר דן שרון שמונה ע"י ביהמ"ש ובה נאמר בין היתר כי: "מתקיימים סימנים ברורים לכיוון של תסמונת ניכור הורי" (סעיף טז' לחוות דעתו מיום 4.1.16).

3. ביום 27.11.19 התקיים דיון בביהמ"ש קמא בעקבות תביעה שהגיש האב שבמסגרתה הוא טען שהאם מצרה את צעדיו בכל הנוגע לקטין ומאידך האם טענה, שלקטין לא טוב בבית האב. לאור זאת, מינה ביהמ"ש קמא עו"ס "אשר ייכנס בעובי הקורה" וימליץ את המלצותיו ביחס לזמני השהות. ביהמ"ש העניק לעו"ס סמכויות לפי סעיפים 19 ו- 68 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, תשכ"ב – 1962 (להלן: חוק הכשרות) למשך שנתיים (להלן: העו"ס).

4. עד ליום 19.8.20 התקיים קשר רציף בין האב לקטין שכלל לינה בבית האב פעמיים בשבוע וכל סוף שבוע שני.

5. ביום 19.8.20 התעורר וויכוח בין הקטין לאב שבמסגרתו לטענת האם, אמר האב לקטין "אני לא צריך אותך, לך לאימא שלך ואל תחזור" והאב אף לקח מהקטין את הטלפון הנייד שלו. לדברי האם, כתוצאה מכך, הקטין שב

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

למחרת לביתה נסער מאוד ופגוע והודיע לה שהוא לא יחזור יותר לבית האב (להלן: האירוע).

6. ביום 23.9.20 הגיש האב בקשה ליישוב סכסוך וכן בקשה לסעד דחוף לביהמ"ש קמא, שבמסגרתה ביקש להורות לאם לפעול לאלתר לחידוש הקשר בינו לקטין ולהטיל עליה סנקציות אם לא תעשה כן (להלן: הבקשה). לטענתו, האם ניצלה תקרית מצערת זו והיא משתמשת בה על מנת להסית את הקטין נגדו. האב ציין שמשנת 2015 לא היה נתק בינו לקטין ומאז האירוע הוא מנסה ליצור קשר עם הקטין באמצעות יישומון "ווצאפ", בדוא"ל וכן באמצעות המורה המחנכת של הקטין ואף דרך העו"ס ואולם ללא כל הצלחה. לטענתו, גם האם לא עונה לפנייתו הטלפונית ולמכתביו בדוא"ל והיא מתעלמת מהן לחלוטין. האב טען גם, שהוא פנה לעו"ס והעו"ס מסרה לו שהיא פנתה לאם כמה פעמים ואולם האם התחמקה ממנה ולא יצרה עמה קשר.

7. האב צירף לבקשה דוא"ל שכתבה העו"ס לאב ביום 21.9.20 שבו היא דווחה לו שהיא ניסתה להשיג את האם ולא הצליחה ולאור הנתק שנוצר בין הקטין לאב "יש צורך לפנות בהקדם למסגרת טיפולית שתסייע לשיפור הקשר והתקשורת ביניהם".

8. ביום 29.9.20 התקיים דיון בביהמ"ש קמא בבקשה. בסיום הדיון ניתן פסק דין (להלן: פסה"ד הראשון) שבו קבע ביהמ"ש בין היתר כי האם:

"במקרה הטוב "יושבת על הגדר" ובמקרה הרע נותנת עידוד שבשתיקה למצב הקיים... מריבה של מה בכך אינה מאפשרת להורה משמורן שלא להכריח קטין להמשיך ולהיות בקשר עם אביו או אפילו לנהוג בסבירות ולהסביר לקטין כי מריבה של מה בכך אינה מתירה לקטין או למשמורן להשתמש ב"נשק יום הדין" ולאפשר התארכות ניתוק הקשר... שמיעת דברי האם יוצרת תחושה כי לאם אינטרס או מתן "ברכת הדרך" לניתוק הקשר... דברי האם כפי שתיארתי לעיל יוצרים משבר אמון לגבי טוהר כוונותיה של האם והתנהלותה".

9. ביהמ"ש קמא מינה את עורכת הדין שירי מלכה לאפוטרופסית לדין לקטין והורה לצדדים לשאת בשכרה בחלקים שווים (להלן: האפוטרופוסית לדין).

בנוסף נקבע, שאם האפוטרופוסית לדין לא תצליח לחדש את הקשר בין הקטין לאב בתוך 10 ימים, הצדדים ייפנו למרכז "מפגשים" (להלן: מפגשים) "על מנת להתניע את חידוש הקשר".

10. ביום 7.10.20 הגישה האפוטרופוסית לדין בקשה למתן הוראות שבמסגרתה היא טענה שהאם לא משתפת עמה פעולה ולא משיבה לפניותיה הרבות. בית המשפט התבקש ליתן סעדים המחייבים את האם לשתף פעולה עמה ועם מפגשים.

11. באותו יום, הגישה האם ערעור על פסק הדין הראשון וכן בקשה לעיכוב ביצוע. ניתן עיכוב ביצוע חלקי במובן זה שעוכב מינוי האפוטרופוסית לדין ואולם החובה לפנות למפגשים לא עוכבה. בהחלטתי מיום 12.10.20 ציינת שקיימת חשיבות עליונה לחידוש הקשר בין האב לקטין בהקדם האפשרי והנזק מעיכוב ההליך הטיפולי יכול להיות גדול ולכן על האם לשתף פעולה עם מפגשים ללא דיחוי.

12. ביום 21.10.20 הגיש האב לביהמ"ש קמא תביעה למתן סעדים מחשש לניכור הורי מצד האם. האב עתר לכך שביהמ"ש יקבע שהצדדים מחויבים להתייצב במפגשים ושיוטלו סנקציות על האם ככל שלא תתייצב במפגשים ולא תדאג שהקטין יתייצב אף הוא לפגישות שייקבעו. כמו כן, האב ביקש שביהמ"ש יישמע את הקטין בדחיפות (להלן: התביעה).

13. ביום 2.11.20 התקיים דיון בתביעה בבית המשפט קמא שבסיומו ניתן פסק דין (להלן: פסה"ד השני). בפסה"ד השני הורה ביהמ"ש שמפגשים יתאם עם ההורים מועדים לפגישות וצד שלא יתייצב לפגישות שיזמן מפגשים, יישא בהוצאות הצד השני בסך של 1,500 ₪ בגין כל מפגש שיבוטל וכן הוא יישא במלוא עלות הטיפול שבוטל במפגשים. נקבע גם, שדין אי התייצבות הקטין למפגשים כדין אי התייצבות האם ותוטל הסנקציה הכספית על האם. בנוסף נקבע, שיתואם מועד לשמיעת הקטין ע"י ביהמ"ש.

14. ביום 12.11.20 הגישה האם ערעור גם על פסק הדין השני.

15. התקיים דיון מאוחד בשני הערעורים והצדדים השלימו טענותיהם בעל פה.

ב. תמצית טענות המערערת

הערעור על פסק הדין הראשון - עמ"ש 8965-10-20

1. היה על בית משפט קמא לאפשר לקטין לממש את זכותו להישמע ואי שמיעת הקטין בטרם מתן פסק הדין היא בניגוד למתחייב לפי תקנה 258לג2 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984 (להלן: התקנות) ובניגוד לסעיף 12 לאמנה בדבר זכויות הילד. בפסה"ד נקבעו ממצאים עובדתיים וניתנו הוראות אופרטיביות מבלי שביהמ"ש קמא שמע את הקטין, דבר המצדיק כשלעצמו את ביטול פסה"ד. מסקנה זו מתחזקת נוכח גילו של הקטין שהיה בן 13 ו-3 חודשים במועד מתן פסה"ד.
2. שגה ביהמ"ש קמא עת קבע כממצא עובדתי מוסכם שניתוק הקשר בין הקטין לבין המשיב הינו תוצאה של ויכוח או מריבה "של מה בכך", למרות שהאם אמרה בדיון שלא כך פני הדברים וגרסתה לא נסתרה. האם טענה בדיון בין היתר כי: "היה אירוע קשה ודרמטי – להגיד לילד 'אנו לא צריכים אותך, מי צריך אותך? לך לאמא ואל תחזור' אלה דברים מאוד קשים". דברי האם בדיון נתמכו גם בהודעת דוא"ל שכתבה האם לעו"ס.
3. שגה ביהמ"ש קמא משקבע כממצא עובדתי שהאם נקטה בהכלה ולא אמרה לקטין "אתה חייב להיות בקשר עם אבא..." וכן בקביעתו כי "הוסבר לי על ידי האם כי מה שצריך לעשות תחילה זה לבדוק את הפוגענות טרם יחודש הקשר בין האב לבין הבן". ממצאי ביהמ"ש קמא מנוגדים לדברי האם בדיון, מהם עולה שהאם פעלה לחידוש הקשר ועודדה את הקטין לשוחח עם אביו. האם היתה קשובה לרגשותיו של הקטין שהיה נסער ופגוע עקב התקרית הקשה בבית האב והיא לא עודדה אותו להמשיך בנתק מהאב.

4. ביהמ"ש קמא שגה כשקבע ממצא עובדתי על בסיס מכתב בדוא"ל שנשלח ע"י העו"ס, שעה שהאם סתרה את האמור במכתב זה, וזאת מבלי שהעו"ס נחקרה על כך ומבלי שניתנה לאם אפשרות להגיב לדברים אלו של העו"ס.
5. שגה ביהמ"ש קמא עת קבע קביעות עובדתיות ביחס להעדר פוגענות מצד המשיב, תוך התעלמות מטענות המערערת לפוגענות המשיב כלפי הקטין וללא שניתן הסבר לסטייה ולהתעלמות מהראיות. ביהמ"ש קמא אף סותר בקביעותיו בפסק הדין, את התרשמותו שלו מהטענות בדבר פוגענות המשיב כפי שקבע בפס"ד שניתן על ידו ביום 27.11.19, שם התרשם ביהמ"ש שטענות האם בנוגע לפוגענות האב מצדיקות בדיקה מעמיקה ע"י גורם מקצועי. כמו כן, ביהמ"ש קמא שגה, עת לא נתן כל משקל לחלקו של המשיב לנתק מהקטין והסיק מסקנות שגויות בהסתמך על הממצאים השגויים שקבע.
6. שגה ביהמ"ש קמא משמינה אפוטרופוסית לדין לקטין על בסיס קביעות וממצאים שגויים, מבלי ליתן לקטין לממש את זכותו להישמע בטרם המינוי. כמו כן, התפקיד שהטיל ביהמ"ש קמא על האפוטרופוסית לדין מנוגד לתכלית העומדת בבסיס המינוי ומעמיד את האפוטרופוסית לדין בניגוד עניינים מובנה שאינו מאפשר לה לבצע את תפקידה. בהוראותיו לאפוטרופוסית לדין, למעשה הפך ביהמ"ש קמא את האפוטרופוסית לדין "ללא יותר מאשר שליח מטעמו, 'ידו הארוכה', ושלל ממנה את האפשרות למלא תפקידה על-פי דין. משפועלת האפוטרופוסית לדין כ'ידו הארוכה' של כב' ביהמ"ש קמא, היא מצויה בניגוד עניינים שאינו מאפשר לה למלא תפקידה כאפוטרופוסית לדין, לייצג את ענייניו של הקטין ולהשמיע את קולו". יש במינוי האפוטרופוסית לדין "משום ביטול רצונו, דעותיו ורגשותיו של הקטין" וכל שמבוקש מהאפוטרופוסית לדין לעשות, הוא להטמיע בקטין את מסקנות ביהמ"ש קמא ולהביא לחידוש הקשר במשימת "בזק" תוך 10 ימים ללא קשר לדעותיו של הקטין.
7. שגה ביהמ"ש קמא כשהפנה את הצדדים למפגשים האוחז בדעה לפיה סרבנות קשר מקורה בניכור הורי. בפסה"ד לא נקבע שקיים ניכור הורי. נוכח "תפיסתו החד צדדית והצרה של מרכז 'מפגשים'", ההפניה אליו אינה הטיפול המתאים והטיפול הדיאדי שמפגשים לוחץ לקיים, עשוי להסב נזק ולפגוע בקטין.

הערעור על פסק הדין השני - עמ"ש 32867-11-20

8. שגה ביהמ"ש קמא, עת נתן פסק דין במסגרת דיון בבקשת ביניים ומבלי שניתנה למערערת הזכות להגיש כתב הגנה. פסה"ד ניתן במסגרת בקשה לסילוק על הסף ובטרם חלף המועד להגשת כתב ההגנה מטעמה, דבר החותר תחת זכותה להליך הוגן.
9. שגה ביהמ"ש קמא, שעה שלא דחה את בקשתו המלאכותית של המשיב שביהמ"ש ישמע את הקטין, שכל תכליתה לסכל ערעור תלוי ועומד בנושא זה על פסה"ד הראשון ולעקוף החלטה על עיכוב ביצוע מינוי האפוטרופוס. שמיעת הקטין ע"י ביהמ"ש קמא נועדה לקדם את מינויה של האפוטרופוסית לדיון שמינויה עוכב בהחלטת ביהמ"ש המחוזי מתוך הנחה שעיכוב הביצוע ניתן על רקע אי שמיעת הקטין. הבקשה אף הוגשה במסגרת תביעה שאינה מתאימה לבקשה מסוג זה. שמיעת הקטין במקרה זה מנוגדת לתכלית העומדת בבסיס זכות הקטין להישמע. מדובר בשמיעה מלאכותית, למראית עין בלבד, שנועדה לשרת מטרה שהוגדרה מראש ובכך יש משום שימוש לרעה בזכות ההשתתפות של הילד. בהחלטה על שמיעת הקטין, שלל ביהמ"ש קמא מהקטין את זכויותיו כפי שמפורטות בתקנות, אשר קובעות את אופן שמיעת הקטין והזכויות להן הוא זכאי במסגרת זו.
10. שגה ביהמ"ש קמא משקיבל תביעה ובקשה לשמיעת הקטין אשר הוגשו במהלך תקופת עיכוב הליכים בניגוד לחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), תשע"ה-2014 (להלן: החוק להסדר התדיינויות). התביעה הוגשה 28 ימים בלבד לאחר יום הגשת הבקשה ליישוב סכסוך בי"ס 51474-09-20 בניגוד לסעיף 3(ה) לחוק להסדר התדיינויות. ביהמ"ש קמא שגה עת קבע בפסה"ד שמשנסגר תיק יישוב הסכסוך על ידו, האב אינו צריך להמתין עם הגשת התביעה עד לסוף התקופה המותרת לו. במקרה דנן לא חלו התנאים הספציפיים שבהתקיימותם ניתן לפתוח תיק במהלך תקופת עיכוב הליכים כפי שנקבעו בחוק להסדר התדיינויות.

11. לתביעה לא צורפה הרצאת פרטים בניגוד לתקנה 258ד(ה) לתקנות ומשכך היה על ביהמ"ש קמא להורות על דחיית התביעה מטעם זה. כמו כן, התביעה והבקשה לשמיעת הקטין לא גובו בתצהירים כדין. שגה ביהמ"ש קמא כשקבע שהתצהיר שהוגש עונה לדרישות הדין.

12. במינוי מפגשים כמומחה מטעם ביהמ"ש לאחר שהפנה את הצדדים אליו קודם לכן לצורך הנעת חידוש הקשר, הפך ביהמ"ש קמא את מכון מפגשים לגורם הנגוע בניגוד עניינים מובנה, שהרי הוא גם גורם מטפל וגם משמש כמומחה שצריך להגיש את חוות דעתו לביהמ"ש. כמו כן, ביהמ"ש לא נועץ בצדדים בעניין מינוי ובחירת המומחה טרם מינויו ואף שגה משמינה את מפגשים שהוא גורם בעל תפיסה חד צדדית וצרה.

13. לא היה כל בסיס לפסיקת הוצאות המשפט המוגברות כנגד המערערת בשל "טיעון חסר תום לב דיוני".

ג. תמצית טענות המשיב

הערעור על פסק הדין הראשון - עמ"ש 8965-10-20

1. האם היא אם מנכרת העושה שימוש לרעה בהליכי משפט והכל על מנת להנציח את ניתוק הקשר בין האב לקטין ולמנוע מכל גורם שהוא לשמוע את הקטין. האם לא משתפת פעולה עם גורמי הטיפול השונים, העו"ס ומכון מפגשים, לא משתפת פעולה עם האפוטרופוסית לדין ולא עם ביהמ"ש. עתירת המערערת בערעור זה לפיה טעה בית המשפט קמא שעה שלא שמע את הקטין, סותרת את עתירתה בערעור על פסק הדין השני, שבמסגרתו היא עתרה לביטול החלטת ביהמ"ש קמא לשמוע את הקטין.

2. ייצוג נפרד לקטין באמצעות מינוי אפוטרופוס לדין, היא אחת הדרכים לשמיעת הקטין ועמדתו. ביהמ"ש רשאי למנות אפוטרופוס לדין לקטין כאשר האינטרסים של הקטין עלולים להתנגש עם אלו של הוריו או של אחד מהוריו.

לביהמ"ש מסור שיקול דעת נרחב לקבוע את אופן שמיעת הקטין, העיתוי לשמיעתו ובאיזה מעמד. שיקול דעת זה של ביהמ"ש לסטות מתקנה 258לג2 לתקנות בעניין שמיעת הקטין, מסורה לו מכוח ההוראה הכללית הקבועה בסעיף 8(א) לחוק בית המשפט לענייני משפחה, תשנ"ה-1995.

3. קולו של הקטין לא נשמע בשל מהלכיה של המערערת, שמזה שנים לא מאפשרת לגורמי מקצוע להתרשם מהקטין וליתן את חוות דעתם או לטפל בקטין, כל אימת שאנשי הטיפול לא ראו עין בעין עם המערערת את דרכי הטיפול והפעולות שיש לבצע.
4. המערערת לא עשתה דבר למען חידוש הקשר בין האב לקטין ולכן יש לדחות טענותיה לפיהן ביהמ"ש קמא התעלם מפעולותיה לחידוש הקשר. טענות המערערת נטענו ללא כל ראיות חיצוניות, בשעה שטענות האב אומתו אף באמצעות דברי האם עצמם. לא היה ויכוח שקיים נתק ממושך וכי הנתק נגרם בשל ויכוח של מה בכך.
5. האם מעלה טענות לפוגענות של האב ללא כל תמיכה ובסיס לטענותיה ומנגד, האב הביא ראיות מוצקות לכך שהאם פועלת לניכור הורי. יש לדחות את טענות האם שלאב חלק בניתוק הקשר עם בנו, עת הוא פעל בכל דרך אפשרית להשבת הקשר והוא ניסה ללא הרף ליצור קשר עם הקטין ואף פנה לעזרת העו"ס.
6. התנגדות האם למינוי האפוטרופוסית לדין לקטין, סותרת את עתירתה שעמדת הקטין תשמע בהליך, שכן תפקיד האפוטרופוס לדין הוא להביא את עמדת הקטין בפני בית המשפט, כאשר הוריו חלוקים ביניהם. ההחלטה על מינוי אפוטרופוס לדין לקטין היתה מוצדקת ועיכוב המינוי גרם להעמקת ניתוק הקשר בין האב לקטין. ביהמ"ש מינה אפוטרופוסית לדין לקטין בהתאם לדין (סעיף 68 לחוק הכשרות, סעיף 32 לתקנות וסעיף 12 לאמנה בדבר זכויות הילד שנכנסה לתוקף בישראל ביום 2.11.91).
7. צדק ביהמ"ש קמא עת הפנה את הצדדים למכון מפגשים עוד בטרם שהקטין נשמע, ובעיקר שעה שנקבע שמינוי זה ייכנס לתוקף רק ככל

שהאפוטרופוסית לדין לא תצליח לחדש את הקשר בתוך 10 ימים. במצב של ניכור הורי, יש צורך במתן פתרונות בסד זמנים קצר ביותר. המתנה לשמיעת הקטין היתה עלולה להחמיר את הנתק החמור גם כך ולעכב את חידושו. עתירת המערערת לשמיעת הקטין בטרם מתן כל סעד שיש בו כדי לחדש קשר, היא דרך נוספת לגרירת רגליים בחידוש הקשר.

הערעור על פסק הדין השני - עמ"ש 32867-11-20

8. המשיב טרם פגש בבנו והטיפול במפגשים הופסק ע"י מפגשים בשל הקשיים שמערימה המערערת. המערערת מנסה לאחוז את החבל בשני קצותיו: מחד היא עותרת לביטול מינוי האפוטרופוסית לדין לקטין בשל העובדה שהקטין לא נשמע ומאידך עותרת לביטול שמיעת הקטין. שני סעדים אלה סותרים זה את זה. מעבר לדוקטרינת ההשתק השיפוטי האוסרת על בעל דין לטעון טענות הפוכות, הרי שזכות הגישה לערכאות מותנית בקיום הליך תקין ובתום לב. המערערת עושה שימוש לרעה בהליכי משפט והיא עצמה פוגעת בזכות הקטין להישמע.

9. ביהמ"ש קמא לא שגה משנתן את פסק הדין השני בטרם שהוגש כתב הגנה. המערערת קיבלה את יומה בביהמ"ש והיא אף נשאלה אם ברצונה להוסיף עוד משהו וענתה בשלילה (עמ' 4 שורות 28-29). לביהמ"ש שיקול דעת לסטות מסדרי הדין הרגילים (סעיף 8(א) לחוק בית המשפט לענייני משפחה וכן סע' 1 לתקנות בית משפט לענייני משפחה (סדרי דין), תשפ"א-2020). גם נוהל כב' נשיאת בית המשפט העליון השופטת אסתר חיות לטיפול בהליכים דחופים שעניינם הבטחת קשר בין הורים לילדים (להלן: נוהל הנשיאה), מסמך את ביהמ"ש ליתן הוראות על פי שיקול דעתו ואף מאפשר ליתן החלטות דחופות בטרם שהתקיים דיון.

10. התביעה לא הוגשה בתוך תקופת עיכוב ההליכים. תיק י"ס נסגר על ידי ביהמ"ש במעמד הדיון שהתקיים ביום 29.9.20 וניתנה לצדדים רשות לפתוח בהליכים. כמו כן, התובענה היא תובענה לאכיפת פס"ד שניתן בתיק י"ס 51474-09-20 ובהתאם לתקנה 18(ב) לתקנות להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה (הוראה שעה) תשע"ו-2016, אין חובה להגיש בקשה לי"ס בהליכים לצורך אכיפה וביצוע החלטות קודמות.

11. באשר לאי הגשת טופס המרצת הפרטים - הפרקטיקה הנוהגת היא שלמעט בתביעת מזונות אין צורך לצרף הרצאת פרטים שכבר מצויה ממילא בתיקים קודמים שנוהלו. בנוסף, אי צירוף המרצת פרטים לא מביא לדחייה על הסף של ההליך.

12. מפגשים מונה כגורם מטפל ולא כגורם מאבחן. למערערת - שאינה משתפת פעולה עם שום גורם מטפל - אין זכות לדרוש שביהמ"ש ייוועץ עם הצדדים לגבי זהות המומחה ולביהמ"ש קיים שיקול דעת רחב לסטות מהתקנות בעניין זה. ביהמ"ש אף נתן עדיפות לחידוש הקשר בין האב לקטין באמצעות האפוטרופוסית לדין על פני מכון מפגשים, אך המערערת התנגדה למינויה של האפוטרופוסית לדין.

13. עקב התנהלות המערערת, האב מנותק מבנו כבר ארבעה חודשים וחצי. למרות שביהמ"ש המחוזי לא עיכב את ביצוע הפגישות במרכז מפגשים, האם עושה דין עצמי ולא משתפת פעולה עם מפגשים. במכתב מפגשים מיום 20.12.20 נאמר שהאם לא הביאה את הקטין למפגש מאחר שלטענתה הקטין מתנגד לפגישה ובדיווח מיום 4.1.21 מסר מפגשים שבפגישה שקיים עם הקטין, הקטין עומד בסירובו לפגוש את אביו ולמרות שהקטין "נענה לסמכות ההורית" של האם, האם לא מפעילה את סמכותה ומפגשים לא הצליחו "לגייס את האם לכך".

ד. דיון והכרעה

1. תופעת סרבנות קשר בין קטין לבין אחד מהוריו, היא תופעה חמורה וקשה שעלולה לגרום לקטין נזק נפשי משמעותי ובלתי הפיך. בעמ"ש 51782-01-20 ע' ע' נ' ש' א' (7.6.20) שניתן על ידינו לאחרונה, פורטו בהרחבה ההבדלים בין סרבנות קשר לניכור הורי כמו גם, הדרגות השונות של הניכור ההורי. סרבנות קשר לא נוצרת בהכרח עקב ניכור הורי. לעיתים קטין עובר חוויה טראומטית של התעללות או הזנחה קשה או אלימות פיזית או מינית שגורמת לו לסרב לכל קשר עם אחד מהוריו. במקרה כזה הסיבה לסרבנות הקשר לא קשורה להסתה של אחד ההורים אלא נעוצה ביחסו הפוגעני של

ההורה כלפי הילד. ניכור הורי מתייחס לתופעה שבה סרבנות הקשר היא תוצר של התנהגות מסיתה של ההורה האחר, כאשר היא אינה מושתתת על סיבה ממשית ומוצדקת. ניכור הורי בדרגתו החמורה, מביא לנתק מוחלט בין הילד להורה המנוכר עד כדי מחיקת זהותו וקיומו של אותו הורה בתודעת הקטין, באופן שהקטין למעשה מעוניין להתנתק ממנו באופן מוחלט. ההסתה של ההורה המנוכר לא חייבת להיות אקטיבית. היא לעיתים פסיבית ובמהלכה הקטין מזדהה לחלוטין עם מחשבותיו ורגשותיו של ההורה המנוכר, ביחס להורה המנוכר.

2. במצב של ניכור הורי ברמה החמורה, ההורה המנוכר "שוטף את מוחו" של הקטין נגד ההורה האחר, וגורם לו להדחקת כל רגש חיובי כלפי ההורה המנוכר, כשהמטרה היא ניתוק כל קשר בין הקטין להורה השני. במקרה כזה, ההורה המנוכר גורם לקטין לראות כל אירוע פעוט וחסר חשיבות שבו ההורה המנוכר פגע בו, כאירוע נוראי ומזוויע וכך נוצרת אצל הקטין תחושת פחד ואימה מההורה השני. מצב זה גורם לקטין לחשוב שההורה השני הוא התגלמות הרוע, ומשכנע אותו שיש למחוק את דמותו כליל.

3. הורה משמורן שתומך בהצדקות שמספק הקטין לחוסר רצונו לקשר עם ההורה השני ומסייע לו לעמוד על זכותו לנתק קשר על אף שאין כל הצדקה עניינית לכך, הוא מחולל הפשע ולמצער שותף לפשע.

ראו: רע"א 3009/02 פלונית נ' פלוני, פ"ד נו (4), 872 (2002), עמ"ש 60592-03-15 י.ל. נ' י. פ (8.6.15) ורמ"ש 48940-03-20 פלונית נ' פלוני (10.8.20).

4. השלכות תופעת הניכור ההורי הן קשות ביותר לקטין. ד"ר גוטליב במאמרו "תסמונת הניכור ההורי" רפואה ומשפט גיליון 31 (דצמבר 2004), 106 בעמ' 113-115 קובע שהנזק שנגרם לילדים שלוקים בתסמונת בא לידי ביטוי לא רק במישור הקשר עם הוריו, המנוכר והמנוכר, אלא גם במישור התפתחותו הרגשית והקוגניטיבית של הילד עצמו. לדבריו: "בהתנהגותו מגלה הילד חוסר אמפטיה לזולת – חוסר יכולת לראות ולהבין את העובר על הזולת. צורת ההתייחסות זאת גובלת לעתים באכזריות. קהות רגשות זאת מפריעה להתפתחות הרגשית של הילד"; "הילד מפתח הערכה מופרזת של היכולות והכוח שלו, ולעתים מפגין התנהגות כוחנית. הוא מקבל חיזוקים

מההורה המסית ולפעמים גם מגורמים אחרים. צורת ההתייחסות למבוגרים אחרים יכולה גם להיות מחוצפת, שוב תוך ברכה סמויה של ההורים"; "העוינות והעימות הקשורים בתסמונת ניכור הורי גולשים בקלות ממישור היחסים בין הורה לילד, ומזהמים זירות אחרות. כך למשל, ילדים מוסתים מגיבים בחשדנות ואף בעוינות, לא רק כלפי אחד ההורים אלא גם לאנשים אחרים, אשר לדעתם תומכים בעמדה של אותו הורה. פסיכולוגים, פקידי סעד ושופטים נתפסים כמזוהים עם אחד ההורים ובשל כך נפסלים באופן אוטומטי על ידי הילדים. נוצר דפוס חשיבה של 'או שאתה אתנו או שאתה נגדנו'; "האובדן אותו חווים ילדים כתוצאה מגירושין הנו רב פנים... הרתיעה והשנאה מתפשטים גם לקרובי המשפחה של אותו הורה, וגם הם נפסלים". במסגרת מחקר שנערך במרכז המחקר והמידע של הכנסת ע"ד ר"ר יסכה מוניקנדם-גבעון (16.12.19 אתר הכנסת) שעוסק ב"מדיניות ממשלתית לטיפול בניכור הורי – מבט משווה" https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/362831bc-ad82-e911-80f1-00155d0a9536/2_362831bc-ad82-e911-80f1-00155d0a9536_11_13700.pdf, סוקרת המחברת את הגדרות הניכור ההורי, הגורמים להיווצרותו, השלכותיו על הילדים וכן עקרונות באבחון ובטיפול והמדיניות הקיימת בארץ ובעולם. בפרק שעוסק בהשלכות אפשריות של ניכור הורי מצוין בעמ' 11-12 כי:

"בראש ובראשונה הפגיעה היא מאובדן אחד ההורים. לפי מחקרים שונים, אובדן מסוג זה נחוה לעיתים כקשה יותר מאובדן של הורה שאינו בחיים. אומנם הילד מסרב לקשר עם ההורה, אבל הוא חי בקונפליקט בין רצונו לקשר חם ואוהב עם אותו הורה לבין ההחלטה להתרחק ממנו. בנוסף לכך, במקרים שיש הורה מסית, ההורה המסית מתעלם מתפקידו של ההורה המנוכר בגידול הילד, ובכך גורם לניתוק הקשר הפסיכולוגי שהיה יכול להועיל רבות לילד, ולניתוק הקשרים עם בני המשפחה המורחבת... הניכור ההורי אינו מאפשר התייצבות מחדש של המערכת המשפחתית לאחר הפרדה, ומשאיר את הילד בחוסר יציבות ובעימות תמידי... ההסתה גורמת לילד לתפוס את העולם באופן דיכטומי וקיצוני של "טוב" מול "רע", וכך גם מתגבשת זהותו העצמית והוא מתקשה לקבל מורכבויות. מחקרים הראו כי ילדים שחוו ניכור הורי היו בסכנה לפגיעות נפשיות-רגשיות כגון דיכאון, חרדת נטישה, הערכה עצמית נמוכה, תחושה שאינם ראויים לאהבה, קושי בהתקשרות, תקשורת חרדה, בעיות שליטה בדחפים, רמה נמוכה של אמפתיה, פיתוח דעות נוקשות, ביסוס דעות על רגש ולא על עובדות, מניפולטיביות, אגרסיביות, התנהגות פרועה, חוסר כבוד לנורמות חברתיות ולסמכות והיעדר תחושת חרטה או רגשי אשמה..."

עניין לנו, אפוא, בתופעה חמורה ביותר שפוגעת קשות בילד ובהורה המנוכר ויש לעשות כל שניתן, הן במישור הטיפולי הן במישור השיפוטי, כדי למגרה.

5. לאור חומרת התופעה, קיימת חשיבות רבה לאבחן אותה מוקדם ככל האפשר ולנקוט באמצעים מהירים על מנת למגרה ולהעלות את הקשר בין ההורה המנוכר לקטין חזרה למסלולו, בהקדם האפשרי. מימד הזמן הוא קריטי ביותר ואי טיפול בכלים הנדרשים בנחרצות ובנחישות, עלול להביא לכישלון המאמצים ולקיבוע המצב. חלה חובה על בית המשפט לפעול באופן מידי ולעקוב אחר יישום המתווה שנקבע. גרירת רגליים ומתן אפשרות להורה המנוכר "למשוך זמן" עלול לסכל את אפשרות שיקום היחסים.

6. חובתו של הורה משמורן לפעול כך שהקטין ירגיש נח בקשר עם ההורה השני. הורה שמגלגל עיניו לשמיים וטוען שזה רצון הקטין, מועל באופן קשה בחובתו ובתפקידו. הורה שלא משתף פעולה עם גורמי טיפול שמונו לצורך חידוש הקשר, מבצע עוולה חמורה לא רק כנגד ההורה המנוכר אלא אף כנגד הקטין.

7. כפי שמציינים המלומדים תרצה יואלס ואבי שגיא שוורץ במאמרם "אבא, אמא, ומה איתי? אני זקוק לשניכם: עובדות מיתוסים ותקוות בהסדרי הורות במקרים של גירושין" דין ודברים ו', 375 בעמ' 383:

"כיום ברור לנו שהילד יוצר התקשרות גם לאב וגם לאם באופן בלתי תלוי זה בזה... ושתייהן חשובות להתפתחותו. במילים פשוטות, הילד זקוק לקשר מתמיד עם שני הוריו ופגיעה בקשר זה עשויה להפכו לילד בסיכון... לכן, כשמדובר בהליך גירושין, מחובתה של המערכת המקצועית המסייעת להורים לאפשר לילד לממש קשר זה מבלי לתת מעמד מועדף להורה אחד על פני הורה אחר".

8. באף אחד מפסקי הדין מושא הערעורים, לא נקבע שמדובר בניכור הורי. עם זאת, עסקינן במקרה של סרבנות קשר שמצדיקה ומחייבת נקיטת אמצעים מידיים לגדיעתה. במקרה דנן, אין מחלוקת שעד ליום 19.8.20 היה קשר קבוע וטוב בין הקטין לאביו. אף אם כל טענותיה של האם בדבר התנהגותו של האב באירוע והדברים הקשים שהוא אמר לקטין נכונים, אין הדבר

מצדיק ניתוק קשר מוחלט של הקטין מהאב ו"מתן גט כריתות" ע"י הקטין לאביו. ככל שהדברים נאמרו ע"י האב, הם בהחלט חמורים ואסור היה לאב להתבטא כך. בהחלט ייתכן שהאב פגע קשות בבנו וגרם לו לסערת רגשות שהביאה אותו להתנגד לקשר עם אביו. יחד עם זאת, אין להרים ידיים ולהנציח את הנתק. חובה על האב ואף על הקטין לעבור טיפול ולפעול ליישב את ההדורים. קיימת גם חובה על האם – המשמורנית – לעשות ככל הניתן על מנת להרגיע את הקטין ולעודד אותו לשוב ולהיות בקשר עם אביו.

9. האב לא שקט על השמרים והגיש בקשה דחופה לביהמ"ש קמא מספר שבועות לאחר האירוע ולאחר שהוא אף פנה לעו"ס וביקש את עזרתה ואולם הדבר לא צלח. גם ביהמ"ש קמא פעל בזריזות רבה ובנחישות ראויה לציון וקבע דיון דחוף בבקשה, פחות משבוע ממועד הגשתה. ביהמ"ש אף קבע דיון דחוף בתביעה שעניינה היה אכיפת פסק הדין הראשון ויש לשבח אותו על כך. ברם, נראה שנפלו כמה משגים בהתנהלותו של ביהמ"ש קמא כפי שיפורט להלן:

10. תקנה 258לג2 לתקנות מעגנת את זכותו של הקטין להשמיע את רגשותיו, דעותיו ורצונותיו בכל הנוגע להליך הקשור אליו ובפרק כ'2 לתקנות נקבע מנגנון לשמיעת הילד בפני עובד יחידת הסיוע או בפני בית המשפט. אין ספק שיש חובה לפעול על פי התקנות ולאפשר לקטין לממש זכותו זו. יחד עם זאת, שעה שעסקינן במקרה שבו יש צורך להעניק "עזרה ראשונה דחופה" וכשמדובר במצב בו קיימת חשיבות עליונה "להתניע" את ההליך הטיפולי מוקדם ככל האפשר, ניתן לדחות את יישומה של חובה זו. לעיתים, עיכוב ולו קטן בתחילת הטיפול עלול לגרום נזק חסר תקנה. לפיכך, אין לקבל את טענת המערערת שהיתה קיימת חובה לשמוע את הקטין עוד בטרם שניתנה ההחלטה בדבר מינוי מרכז מפגשים. ניתן היה במקביל למתן ההוראה בדבר קיום הטיפול במרכז שמונה, לקבוע מועד לשמיעת הקטין.

11. יחד עם זאת, אני סבור שהמערערת צודקת בטענתה שלא היה מקום למנות אפוטרופוס לדיון לקטין, בטרם שהקטין נשמע. מדובר בקטין בן יותר משלוש עשרה, והיה צריך לאפשר לו לומר את דברו בנושא ואף להסביר לו מה המשמעות של המינוי ומה מטרתו. כמו כן, שגה ביהמ"ש קמא כשמינה לאפוטרופוסית לדיון עורכת דין פרטית, בטרם שקיים התייעצות עם הצדדים בדבר זהות האפוטרופוס המוצע. מינוי אפוטרופוס לדיון אף גורע מהסמכויות

המוקנות להורים כאפוטרופסים טבעיים של הקטין והיה צריך לאפשר לצדדים להביע עמדתם בנושא בטרם ההחלטה בדבר המינוי. הדברים נכונים ביתר שאת, שעה שמדובר בהוצאה כספית נכבדה, ואין לחייב את ההורים בתשלום מסוג זה בטרם שנשמעה עמדתם.

12. זאת ועוד: בצדק טוענת המערערת שהמשימה שהוטלה על האפוטרופסית לדין לנסות לחדש את הקשר בתוך 10 ימים, אינה מתיישבת עם תפקידו של האפוטרופוס לדין. תפקידו של האפוטרופוס לדין הוא להיות "שופר" של עמדת הקטין ורצונו וכן להציג את טובתו בפני בית המשפט. הטלת משימה זו של חידוש הקשר על כתפי האפוטרופסית לדין היא למעשה משימה טיפולית שכלל יש להטיל על גורם טיפולי ולא על אפוטרופוס לדין שהוא עורך דין בהכשרתו ולא בהכרח בעל הכישורים והידע למשימה מורכבת מסוג זה. בנוסף, הטלת משימה כזו על האפוטרופוס לדין, עשויה להביא את הקטין להבנה ולתחושה שלמעשה לא מדובר במי שיעביר את עמדתו ותחושותיו לביהמ"ש אלא מדובר בידו הארוכה של בית המשפט ושמטרת מינויו היא לסייע בביצוע ההחלטה השיפוטית. מצב שכזה עלול לחבל במשימתו העיקרית של האפוטרופוס לדין – ייצוג עמדתו ורצונו של הקטין.

13. לפיכך, אני סבור שיש לקבל רכיב זה בערעור ולהורות על ביטול המינוי של האפוטרופסית לדין. ככל שהאב יעמוד על המינוי, יתקיים דיון בבית המשפט קמא ולאחר שבית המשפט יישמע את עמדת הקטין בנושא וכן את עמדת הצדדים בכל הנוגע לזהות האפוטרופוס ותשלום שכרו, תינתן החלטה.

14. בדיון שהתקיים בפנינו התברר שביהמ"ש קמא שמע את הקטין ביום 7.1.21 (עמ' 1 שורה 16) ולפיכך טענות המערערת בנושא אי שמיעת הקטין התייתרו והפכו לבלתי רלוונטיות. מה גם, שלא מובנת כלל טענת המערערת בערעור השני שבמסגרתו היא מתנגדת לשמיעת הקטין ע"י בית המשפט, שעה שבערעורה הראשון היא באה בטרוניה על כך שבית המשפט קמא לא שמע את הקטין בטרם שנתן את פסק הדין הראשון. התנהלות זו של המערערת מהווה חוסר תום לב דיוני ולכן ברור שהיתה הצדקה לפסוק הוצאות לחובתה.

15. יש לדחות את טענת המערערת העותרת לביטול המינוי של מרכז מפגשים. אכן, היה על בית המשפט קמא לפעול בהתאם לתקנה 258'ב' (א) לתקנות ולהיוועץ עם הצדדים אודות זהות המומחה שימונה בטרם המינוי. רצוי שמומחה ימונה בהסכמה והדבר אף יכול לסייע להירתמות הצדדים לשתף עמו פעולה. התייעצות עם הצדדים נחוצה גם לאור ההיבטים הכלכליים של מינוי המומחה וברשימת המומחים שפורסמה בהתאם לצו ההקמה כהגדרתו בתקנה הנ"ל, מפורטים גם תעריפי המומחים השונים. ברם, משכבר מונה מומחה והקטין כבר נפגש עם מטפלי מפגשים פעמיים (עמ' 2 שורות 3-4 לפרוטוקול הדיון בערעור), איני סבור שיש להורות על ביטול המינוי. מדובר בגוף מקצועי שמנוהל על ידי עובדות סוציאליות מנוסות ולא הוכח שיש למרכז זה "תפיסה חד צדדית וצרה" המצדיקה את פסילתו. יש לראות בחומרה את היעדר "גיוסה" של המערערת לטובת חידוש הקשר ואת העובדה שהיא לא משתמשת בסמכותה ההורית על מנת להשפיע על הקטין ולעודדו להגיע למפגשים. מכון מפגשים מונה כגוף טיפולי אשר אמור לעדכן את בית המשפט בדבר התקדמות חידוש הקשר ואין מדובר בגוף שהתבקש רק לבצע אבחון של המצב ולהגיש חוות דעת. המערערת תוכל כמובן לבקש לחקור את מטפלי מפגשים לאחר שיגובשו המלצותיהם ואולם אין יסוד לטענתה שביהמ"ש קמא היה צריך לאפשר לה לערוך חקירה כבר בשלב זה.

16. כמו כן, יש לדחות את טענת המערערת בכל הנוגע לעיתוי הגשת התביעה ע"י האב. משתיק יישוב הסכסוך נסגר במסגרת פסק הדין הראשון, רשאי היה האב לפתוח מיד בהליך חדש. זאת, במיוחד שעה שהתביעה הוגשה לצורך אכיפת פסק הדין הראשון ותקנה 18 (ב) לתקנות להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה) תשע"ו-2016 קובעת במפורש שניתן להגיש תובענה אף ללא הגשת בקשה ליישוב סכסוך כשמדובר בהליך שנועד לצורך אכיפת וביצוע החלטה שניתנה.

17. מאידך, המערערת צודקת שלא היה מקום ליתן פסק דין בתביעה, שעה שטרם חלף המועד להגשת כתב ההגנה מטעמה והיה על בית המשפט קמא לאפשר למערערת את יומה ולא ליתן פסק דין כבר בדיון הראשון. המערערת הגישה יום לפני הדיון בקשה לסילוק התביעה על הסף ולמרות שביהמ"ש שאל את המערערת בדיון האם ברצונה להוסיף עוד טיעון והיא ענתה שלא (עמ' 4 שורות 28-29), לא היתה הסכמה מצידה שיינתן פסק דין מבלי שיתאפשר לה אפילו להגיש כתב הגנה.

18. לפיכך אני סבור שההוראות האופרטיביות שנקבעו במסגרת פסק הדין השני היו צריכות להיות בגדר החלטת ביניים בלבד והמערערת צודקת שיש לאפשר לה את יומה בבית המשפט ולקבוע דיון בתביעה לאחר שיתאפשר לה להגיש את כתב הגנתה. אני מודע לכך שחלק הארי מהסעדים שהתבקשו בתביעה מהווה למעשה רק בקשה לאכיפה של פסק הדין הראשון. ברם, בתביעה האב ביקש גם שיוטלו סנקציות על האם ככל שלא תשתף פעולה עם מפגשים וככל שלא תדאג להביא את הקטין למפגשים. זכותה של המערערת היתה לקבל את יומה ולטעון את טענותיה באופן מוסדר ומלא בנושא זה, בטרם שניתן פסק הדין.

19. יחד עם זאת, לאור העדר שיתוף הפעולה של האם עם מכון מפגשים כמפורט בעדכון שהוגש ע"י מפגשים לביהמ"ש קמא מיום 4.1.21, שבמסגרתו דווח שהאם לא מפעילה כלפי הקטין את סמכותה ההורית והקטין עומד בסירובו לפגוש את אביו, יש מקום להותיר את ההחלטה בדבר הסנקציות וזאת בגדר סעד זמני בלבד. אכן, עדכון זה הוגש לאחר מתן פסק הדין ואולם, המצב כיום מחייב העמדת "שוט" זה, על מנת שלא "נאחר את הרכבת" והנתק יונצח. ברור שאם יתברר במהלך ההליך שהיתה הצדקה להתנהלות האם והקטין ולא היה מקום לחייבה בסנקציות אלו, יורה ביהמ"ש על השבת הכספים חזרה לאם. ביהמ"ש קמא יהיה רשאי אף להורות על ביטול הסנקציות בכל עת, אם יסבור שאין להן הצדקה.

20. כשם שלעיתים בתחילתו של הליך ניתן סעד זמני בדמות צו מניעה זמני ולעיתים אף צו עשה זמני, עוד לפני שהתבררו העובדות ואף לפני שהוגש כתב הגנה וזאת לאור סיכויי התביעה ומאזן הנוחות, הוא הדין במקרה דנן. קיימת עילת תביעה לכאורה המצדיקה נקיטת צעדים לצורך חידוש הקשר בין האב לקטין ומאזן הנוחות נוטה לטובת הטלת סנקציות כבר בשלב מקדמי זה. זאת, מאחר שהנזק שעלול להיגרם הן לקטין והן לאב אם לא ינקטו פעולות לחידוש הקשר באופן מידי, עולה בהרבה על הנזק הממוני שייגרם לאם, היות שניתן יהיה להשיב את הכספים בחזרה והנזק לאם הוא בר תיקון.

21. טענת המערערת שהיה על בית המשפט לדחות את התביעה מאחר שלא צורפה לה הרצאת פרטים (טופס 26א לתקנות) בניגוד לתקנה 258ד(ה) לתקנות, אין בה ממש. אכן, קיימת חובה לצרף טופס זה ואולם, מדובר בפגם שניתן להורות על תיקונו ואין כל הצדקה לסלק תביעה על הסף בגין מחדל זה, במיוחד שעה שעסקינן בתובענה שעוסקת בחידוש קשר בין אב לקטין, שבה קיימת חשיבות עליונה לבירור ההליך בהקדם האפשרי.

22. מצופה שהאם תשתף פעולה עם מפגשים ותעשה כל שביכולתה על מנת לעודד את הקטין לשוב לקשר עם האב. הנתק קיים כבר כמה חודשים ואם לא תתעשת לאלתר, קיים חשש גדול שהנתק יקובע ויהיה קשה מאוד להשיב את הגלגל אחורנית. בתמ"ש 3970-06-15 פלוני נ' פלוני (26.8.16) ציינתי במסגרת תביעת מזיקין שהגיש הורה מנוכר כנגד הורה מנכר, כי:

"יידע כל הורה מנכר, כי לא ניתן להשתמש בנשק של הסתה וניכור הורי. כשם שהגט לא יכול לשמש כלי ואמצעי להשגת הישגים רכושיים או אחרים במסגרת מאבק גירושין, כך לא יכול הורה, לרתום את ילדיו ולהשתמש בהם ככלי לניגוח הצד השני או כאמצעי למימוש נקמה ו"ענישה". הורים צריכים לדעת, כי הם ישלמו מחיר כבד אם יתברר שהם בדדון, הסיתו את הקטין כנגד ההורה השני".

23. חשיבות הטיפול המהיר ע"י בית המשפט כשמתעוררת בעיה של סרבנות קשר, באה לידי ביטוי אף בנוהל הנשיאה שתחולתו מיום 11.10.20. בנוהל נקבע בין היתר כי:

"בכל מקרה של פגיעה בקשר בין הורים לילדיהם ובשל החשש להתפתחותו הרגשית התקינה של הילד, למד הזמן חשיבות והשפעה מכרעת על התמודדות והתערבות יעילים בבעיות בקשר שבין הורים לילדיהם הקטינים. לפיכך, הליכים משפטיים המעלים חשש לפגיעה בקשר בין הורים לילדיהם ... מחייבים מתן מענה ראשוני, יעיל ומהיר מצד בתי המשפט לענייני משפחה... החשת זיהוי ואבחון טעמי הפגיעה בקשר בשלבים מוקדמים ומתן סעד זמני יכול ויסייעו במניעת החמרת הפגיעה בקשר או קיבועו של נתק וסירוב לקשר מצד אחד".

על פי נהל הנשיאה יש לקבוע דיון מהיר בבקשה להבטחת קשר בתוך 14 יום ובית המשפט אף רשאי ליתן הוראות עוד בטרם הדיון (סעיף 8 לנהל).

24. סיכומו של דבר: אציע לחבריי לקבל את הערעור בחלקו במובנים אלו:

. בכל הנוגע לערעור הראשון - תבוטל החלטת ביהמ"ש קמא בדבר מינוי אפוטרופוס לדיון לקטין שניתנה בתיק י"ס 51474-09-20. ככל שהמשיב מעוניין בכך, יתקיים דיון בנושא זה בבית המשפט קמא, תשמע עמדת הקטין וככל שיוחלט על מינוי כזה, יוצעו לצדדים מועמדים ע"י בית המשפט ויתאפשר להם להביע את עמדתם ביחס לזהותו של האפוטרופוס וכן ביחס לשכר טרחתו.

. בכל הנוגע לערעור השני - פסק הדין השני שניתן בתלה"מ 41399-10-20 יהפוך להחלטת ביניים, המערערת תגיש כתב הגנה וייקבע דיון בתובענה בבית משפט קמא.

. יתר ההוראות שבפסקי הדין ייעמדו על כנן, בכפוף לאמור בסעיף 19 לעיל.

23. לאור האמור, אציע שלא יהיה צו להוצאות והערובה שהפקידה המערערת תושב לה על פירותיה.

נפתלי

שילה, שופט

השופט שאול שוחט, סגן הנשיא – אב"ד:

אני מסכים.

שאל

שוחט, שופט

סגן

הנשיא, אב"ד

השופטת עינת רביד:

אני מסכימה.

עינת רביד, שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינו של כב' השופט נ' שילה.
פסק הדין מותר לפרסום בכפוף להשמטת פרטים מזהים.

ניתן היום, ז' שבט תשפ"א, 20 ינואר 2021, בהעדר הצדדים.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

נפתלי שילה, שופט

ענת רביד, שופטת

שאול שוחט, שופט, סגן הנשיא

אב"ד